

Svar til Kåre Fog og Hans Åge

■ **Henrik Lando**

LEFIC, Copenhagen Business School

Fogs og Aages svar på min artikel vedrører først og fremmest lødigheden af Lomborgs bog 'The Skeptical Environmentalist', og det var ikke mit formål at åbne denne diskussion igen. Min artikel handlede om retssikkerhedsprincippers rolle i at korrigere og forebygge myndigheders magtmisbrug. Denne rolle fremstod efter min mening klart i Lomborg sagen, hvor Lomborg blev dømt (de facto) uden at den dømmende myndighed (UVVU) tog stilling til beviserne mod ham. Både Fog og Aage erklærer sig enige i, at UVVU forbrød sig mod retssikkerhedsprincipperne, særlig undersøgelsespligten (myndigheden skal undersøge anklagerne nærmere) og begrundelseskravet (myndigheden skal forklare hvilke anklager den finder overbevisende og hvorfor). Så på det afgørende punkt er vi enige. Vi er uenige, når det gælder spørgsmålet om UVVU kunne have dømt Lomborg uredelig indenfor lovens rammer, altså om anklagerne mod Lomborg kunne have stået for en nærmere prøvelse. Mit synspunkt er at anklagerne var af meget ringe standard, og jeg refererer her til en uvildig undersøgelse foretaget af en forskningsgruppe under Professor Rørschs ledelse. Undersøgelsen gennemgår anklagerne en for en og undersøger for hver enkelt anklage om den giver grundlag for at kritisere Lomborgs arbejds metode. Jeg giver et eksempel på en anklage, der kritiseres i undersøgelsen, hvor det er tydeligt, at anklagen kun indeholder påstande og ikke skyggen af dokumentation for uredelighed. Gruppens klare konklusion er, at Lomborg ikke kunne dømmes ud fra anklagerne, ja faktisk fremgår det klart af den dokumentation gruppen fremlægger, at det snarere er Lomborgs anklagere, der kunne anklages for uredelighed. Jeg har læst undersøgelsens resultater, finder dem overbevisende og lægger dem til grund for min diskussion af retssikkerhedsbruddet i Lomborg-sagen. Men her begår jeg efter Aages mening den samme fejl som UVVU, idet jeg ikke selv undersøger undersøgelsen nærmere. Iflg Aage dømmes jeg UVVU uden selv at overholde undersøgelses- og begrundelseskravet. Men det er jo absurd; skulle jeg i en artikel der handler om incitamentspekter af retssikkerhedsprincipper foretage en granskning af forskningsgruppens arbejde? Gruppens konklusion tager jeg som præmis for min diskussion af retssikkerhedsprincippernes betydning. Man kan som læser selv slå undersøgelsen op på nettet og se om man deler denne præmis. Eller Aage og Fog kunne ved at påvise fejl i undersøgelsen, vise at min præmis ikke holder, det ville have været et relevant indlæg i debatten. Men det gør Fog og Åge ikke. I stedet fortsætter de den gamle diskussion om, hvorvidt Lomborg har ret eller ej. De mener at Lomborg MÅ være uredelig eller i hvert fald diletant, når han kan mene noget helt andet end de selv.

Dermed bliver Fogs og Aages indlæg egentlig irrelevante for det emne jeg tog op i mit indlæg, eller man kan sige at indlæggene bliver relevante på en anden måde, nemlig ved at tydeliggøre betydningen af et andet fundamentalt princip for retssikkerheden, nemlig legalitetsprincippet. Legalitetsprincippet tilsiger, at man ikke kan dømme en mand uden hjemmel i lovgivningen. Betænkningen for UVVU giver ikke hjemmel til at dømme en mand for at have de forkerte meninger. Af gode

grunde. Forskere af forskellig observans ser ofte på hinandens forskning med stor skepsis og mistro, og denne faglige uenighed skal naturligvis udkæmpes i videnskabelige fora og ikke ved domstole. At dette er helt afgørende illustreres af Aages angreb på Lomborg. Aage karikerer Lomborgs syn på oliens knaphed ved at referere til Lomborgs påstand om at olien ikke nødvendigvis sætter en stopper for den økonomiske vækst selv om olien i sidste ende er en knap ressource. Aage mener at der er tale om sofisteri a la Achilleus og skildpadden, hvor man til sidst bruger meget små mængder og olie hver dag, og derfor aldrig løber tør. Sådan kan budskabet misforstås, men faktisk er det teoretiske resultat Lomborg refererer til et grundlæggende resultat i den økonomiske vækstteori for tilfældet med knappe ressourcer. Resultatet eller indsigten vedrører den situation hvor der findes en essentiel ressource, defineret som en ressource uden hvilken produktion ikke kan finde sted. Spørgsmålet er følgende: hvis man kan substituere mellem ressourcen og andre ressourcer over tid, og dermed sinke udtømmelsen af ressourcen, kan man da opretholde den økonomiske vækst selv om ressourcen er essentiel? På den ene side kan man intuitivt anføre at ressourcen vel før eller siden må sætte en stopper for væksten, men på den anden side er det klart at jo længere tid der går inden dette sker, jo mere vil man kunne substituere væk fra ressourcen. Spørgsmålet er hvordan dette kapløb mellem uundværlighed og substitution forløber. Det teoretiske resultat som Lomborg refererer til er da følgende: hvis substitutionselasticiteten (et udtryk for graden af substituerbarhed) er større end 1, vil væksten i princippet kunne fortsætte i det uendelige, selv om ressourcen er endelig og essentiel. Dette er et interessant teoretisk resultat, der kaster tvivl over dommedagsprofetier baseret på ikke-substituerbare ressourcer og produktionsfaktorer. Det er muligt, at Aage ikke finder resultatet interessant og at Aage vil holde fast i at olien jo alligevel før eller siden slipper op, fordi der er en øvre grænse for energieffektiviteten. Dette sidste er rigtigt, men for det første foregår substitutionen jo ikke mindst mellem forskellige energikilder, og for det andet skriver Lomborg selv, i en fodnote som Aage tidligere er blevet gjort bekendt med, at "dette er naturligvis en modelantagelse – ingen ville formentlig tro, det er muligt i al fremtid at øge effektiviteten fx 2%, men det betyder, at det er muligt at strække ressourcerne meget længere, end det normalt antages."

Tanken om at denne diskussion skulle føres ved en domstol er horrible ligesom tanken om at en dansk forsker skulle dømmes for uredelighed som følge af at kontra-intuitive videnskabelige resultater endnu ikke er nået til andre danske forskeres kendskab.

Jo, Lomborg-sagen er et studie i retssikkerhedsprincippernes betydning.

PS. Angående Fogs kritik af Lomborg vil jeg henvise til den danske fysiker Thomas Frellos indlæg i Ingeniøren (20 Februar 2004). Frello har

kommenteret hvorledes Fogs kritik ofte er baseret på fejllæsninger taget ud af deres sammenhæng. Rörsch betegnes i øvrigt af Fog som 'kendt for ekstrem modvilje imod miljøbevaring'. Det er ikke rigtigt; Rörsch har i mange år arbejdet indenfor miljøforskningen og tillægger efter eget udsagn miljøbevaring stor betydning.